quitur Tiraquell. in d. cap.18. n.40. Ioan. Garc. d.§. 1.n.45.

62 Superiori tamen illi obſeruationi, qua notamus viduã nobilis, priuilegiis nobilitati cõceſſis gaudere debere, in priſtini, & anteacti matrimonij memoriam, omnino eſt addendum. Quod & eleganter obſeruat Roman. in l.1.§.ſi vir. D.ad Syllanian. limitandam eſſe in vidua inhoneſtè viuente, quæ talia priuilegia non habebit per l.his ſolis, 7. verſic. de cæteris, C. de reuocat. donation. quod vt receptiſſimum tradit Alex. in l.cũ quædam puella, n.9. D.de iuriſd. omn. jud. Hippolyt. in l.vn. n.55. C.de raptu virgin. infiniti adducti à Tiraquel. d.c.18. n.13. & 14. Auiles, in d.proœm. n.36. Pinel. in d.l.fin. vbi Alexand. in addition. ad Bartol. C.de bon. matern. Ioann. Gracian. reg.497. n.6. Azeued. in dicta l.9. n.51. t.11. lib.2. nou. Recopilationis, vbi eſt textus expreſſus, ibi: *Y otroſi, à las que huuieren ſido mugeres de hijos dalgo, y mantuuieren deſpues caſtidad*, & in dicta lege 18. ibi: *Y deſpues de ſu vida ſe guarde à las mugeres legitimas de ellos, no caſando y mantenendo caſtidad*; t.14. lib.6. nouæ Recopilation. quod apud nos omni dubio procul erit obſeruandum, propter dictas leges Regias:
63 † quamvis Fulgoſ. in puncto juris contrarium verius crediderit, aſſerens priuilegium viduarum etiam inhoneſtis non denegandum quod in d.l. cum quædam puella, ſequi videtur Decius, n.13. cuius opinio vt non omnino reiiciatur poſſet diſtingui inter famoſam palam inhoneſtam, & eam, quæ non omnino caſte viuit, illa enim notoriè indigna non ſine offenſione reipublicæ priuilegiis frueretur, de hac autem conſultius eſt inquirere, poteſtque id iuuare ex doctrina gl. indiſtinguentis inter publicum, & occultum, in l.cum lege, in fin. verb. putant, D.de teſtamen. quam ſingularem dicit Imol. ibi Bald. in l.2. col.1. ad fin. C.de ſentent. Felin. in c.teſtimonium, n.19. de teſtibus, idem Bal. in l.1. C. de ſecund. nupt. Lanf. de Orian. in c. quoniam contra falſam, verbo, exceptiones, in fin. de probation. Iaſ. l.1. n.3. C.de teſtam.* Relinquitur ergo ex his juris indubitari eſſe, viduam, honeſtè tamen viuentem, prioris mariti priuilegiis frui, eiuſque foro gaudere. Eſt tamen ea infrequens quæſtio, & quæ apud inferiora, & ſuprema etiam tribunalia agitatur valde. Quis judex de qualitate huius juriſdictionis cognoſcere debeat? Pone à ſeculare in ciuili, vel criminali cauſa, procedi contra viduam, & eius bona, à iudice autem priuilegij aduerſus ſæcularem inhibitorias litteras decretas, ne vlterius is in cauſa cognoſcat, & ſi forſan Eccleſiaſticus ſit judex (vt apud nos Salmanticenſes, penes quos ex jure & conſuetudine Doctorum aliorumque ſcholarium vxores, etiam viduę, maritorum priuilegiis, & foro gaudent) excõmunicationis cõtra illũ ſententiã latam, donec cauſa ei remittatur, cuius judicis ea in re cognitio ſit, ſi ſecularis forſan ad ſe pertinere contendat, eo quod vidua inhoneſtè viuat, Eccleſiaſticus ſuam de ea re cognitionem eſſe. Verior ſententia eſt priuilegij judicem ea de re cogniturum, ex his, quæ nominatim in propoſito ſcribit Couarr. pract. c.33. ex n.1. Petr. Surdus, conſil.286. n.10. volum.2. Rota, in nouiſ. dec.3. Petr. Cauallus, qu. crim. c.60. n.11. quibus fauet reg. tex. in l. ſiquis ex aliena, vbi nuncupatim poſt alios ſcribit Barboſa, ex n.111. idem in l.2.§.legatis, n.116. C. de judiciis, Rebuff. de priuileg. ſcholarium, priuileg.179. Curt. Iunior, conſil.124. & ſunt jura expreſſa, in l. 2. D. ſi quis in jus vocatus non ierit, in lege præſcriptione, C.ſi contra jus, vel vtilit. publ. in c. ſuper literis. vbi gloſſa, verbo, niſi de reſcriptis, Clem.1. eod. t. & in c. cum parati, de appellat. Sicque judicatum fuit in cauſa Dominæ Hieronymæ de Miño, incolæ Salmanticenſis, viduæ quondam Doctoris Marci Diaz primarij juris ciuilis anteceſſoris, cum per viam querelæ, & violentiæ ad Pincianum ſenatum traducta. Decreuerunt enim Domini (actis de vna ad aliam Aulam remiſſis) me inter eos ſuffragium ferente ſcholaſticum judicem vim non facere, in non deferendo appellationi judicis ſecularij, cauſam ſcholaſtico remittendam decernentes, die nona Nouembris anno 1626.

Item & præterea eſt hac in re notandum, viduam 64
quæ ſecundo nubit priuilegia ex perſona prioris mariti ſibi conceſſa, & communicata amittere, maximè ſi ſecundus vir inferioris dignitatis ſit, quod expreſſè probat, d.l.mulieres, 9. C.de incol. & C. de dignit. in hoc vol. ibi: *Si autem minoris ordinis virum, poſtea ſortita fuerint, priore dignitate priuata poſterioris mariti ſequentur conditionem*, d.l.7. tit.2. par.4. ibi: *E aun deſpues que fuere muerto ſu marido la llamaran anſi, ſi non caſa e con otro de menor guiſa*, in d. l. 9. ibi: *Deſpues de ſu muerte goze como hija dalgo, ſaluo ſi caſare otra vez con hombre, que no ſea hidalgo*, t.11. lib.2. nouæ collect. vbi Azeu. n.6. F. Auil. in d.proœm. n.36. Matienz. ad l.3. t.1. lib.5. nou. Recop. gl.2. n.5. ante quos ſic etiam voluit Bar. in l.quoties, C.de priuil. ſch. lib.12. & in l.fœminæ, C.de ſecund. nupt. Felin. vbi Abb. Barbat. & cæteri Doctores, c.ex parte, 13. de foro comp. & cum Ioann. de Garron. qui plures adducit in rub. C.de ſecund. nupt. t.de pœn. ſec. nubent. pœn. 4. hanc dixit communem ſententiam Corſet. in tract. de poteſt. Regis, quæſt.29. n.50. in fin.

Nec huic ſententiæ aliquid oberit, quod populari- 65
ter obiici poſſet eas leges quæ mulieribus ſecundo nubentibus huiuſmodi priuilegia interdicunt nullas eſſe, vt quæ matrimonia, & nuptias remorantur, & impediunt, quæ ab omni impedimento liberæ eſſe debent, c.requiſiuit, 17. c. Gemma, 29. de ſponſ. l. Titia, 134. in fin. ff. de verb. oblig. l.39. t.11. par.5. cum aliis relatis à Couarruu. in 4.2. par. c.3.§.7. n.5. quia in eis publica verſatur vtilitas, arg. l.1. D.ſolut. matr. l.hoc modo, 64. in fin. D.de cond. & dem. l.1. verſic. & generaliter, D.de vent. in poſſ. mitt. l.cum ratio, 11.§. ſi plures, D.de port. quæ filiis damn. præſt. alias l.7. D.de bonis damn. l.in bello, 12 §.medio tempore, D. de capt. l.2. D.de jur. dot. l.2. propè fin. C.de ind. vidui. toll. & ſolo conſenſu perficiuntur, l.nuptias, 31. D.de reg. jur. c.1. c.cum locum, c.tuæ, c.tua de ſponſ. c. ſufficiat, c.ſic quippe 27. q.2. c.tuas, de ſponſ. duor. Adde vt neque ſummus Pontifex poſſit condere legem, qua caueatur matrimonium, quandoque ſine conſenſu conſtitui, quia quatenus matrimonium contractus eſt & conſenſum exigit, leg. 1. §. adeo, D.de pact. lege prima de contra. empt. leg. conſenſu, 2. cum ſeq. D.de obl. & act. exornat Couarr. in 4.2. par. cap.2.§.2. ex n.1. Matien. in Rubr. t.1. gl. vn. ex n.19. qui multa adducit lib.5. nouæ Recop. vnde cum ſuperiores leges quibus cautum eſt, viduas mulieres, quæ ſecundas nuptias ineunt, honores à priori matrimonio habitos amittere, nuptiis impedimento ſint, reſpuendas eſſe videbatur.

Nam & ego reſpondebo, quod etſi verum ſit, lice- 66
re mulieribus nouiori jure Regio, & Pontificio, ſecundas contrahere nuptias, ex Apoſtolo, 1. ad Corinth. c.7. c. Euphemiũ 2. q.3. c. pen. & vlt. de ſecund. nupt. l.3. tit.12. par.4. l.5. tit.1. lib.5. ordin. l.3. tit.1. lib.5. nou. Recop. vbi latè Matien. & Azeued. Bart. & alij, in l.1. & ſeq. C.de ſecun. nup. Corn. Conſil.21. col. 3. volum.1. latè Ioann. de Garro. in d. l. 1. Conn. lib.8. comm. c. 7. n.4. Coraſ. lib.3. miſcell. c.1. n.6. Couar. in 4.2. par. cap.3.§.9. n. 4. Hoc tamen lucrum, † ſeu pri- 67
uilegium viduis à lege conceſſum, propter matrimonium præcedens, ideo propter ſecundas amittitur nuptias, quia ceſſat ratio quare cõceſſum fuit priuilegium quippè ceſſat matrimonium morte viri: ceſſat etiam fictio juris qua matrimonium durare fingebatur, propter viduitatem ad conſeruationem honoris vxori quæſiti ex perſona viri, vt in dict. l.fin. C. de bon. mat.

Vnde

68 Vnde non mirum ſi priuilegiũ ceſſet cauſa eius ceſſante, vt in l.Athletæ, §.1. l.Geometræ, & l.idem Vlp. D.de excuſat. tut. l.Titia Seio, §.vſuras, D.de legat.2. l.filius à patre, §.1. vbi Imol. Alex. Aret. & Iaſ. D.de liber. & poſth. cum aliis quæ adducit Tiraquel. tractat. ceſſante cauſa, 1. par. n.203. & ſequent. mutatione enim perſonæ, quæ eſt immediata cauſa priuilegij, mutatur, & proinde extinguitur priuilegium, l. Paulus, vbi notanter Bartol. D.de acquir. hæredit. l.licitatio, §.vlt. D.de Publican. l.vn. C.de impon. lucrat. deſcrip. li.10. quorum jurium argumento ſic expendit Bal. in rub. q. 4. C. de vſur. & cum aliis Tiraq. proxime relatus, n.210. Vnde hæc dici non poteſt pœna, & quamvis pœna improprie dicatur, neque jure Pontificio eſt antiquata, quia non in pœnam ſecundo nubentium eſt factum, ſed ex natura contractus matrimonij eſt, vt vxor viri ſui conditione teneatur, ex noſtris legibus, & iis, quæ late ſupra retulimus. Alias limitationes ſuperioris illius ſententiæ quam ſupra n.53. deduximus, ex d.l.filij. 22.§. vidua, D.ad municip. & de inc. videbis per F.Auil. Burg. de Paz, & cœteros ſup. relatos. Iam ergo operæ pretium eſt, vt quæ duo ſupra pro contraria parte induximus argumenta diſſoluamus. * Illud vnum obiter ſuperioribus valde affine adnotantes. Eos, qui quamvis verè nobiles non ſunt, nec naturalia jura nobilis ſanguinis habeat ea priuilegio, & indulgentia Principis nobiles creati ſunt, item & eorum deſcendentes, qua de re priuilegiis, & immunitatis jure ciuili, & patrio, veris nobilibus conceſſis, vt nominatim tradit Bald. in l.ſi poſſidetis, n.3. C.de probationibus, quem & alius refert Ioannes Garcia, de nobilitate gloſ.1. ex n.43. maxime n.50. & gloſ.35. ex n.5. Ioan. Gutierr. libro 4. pract. q.8. ex n.10. Mohædanus dec. Rotæ 34. Menchaca, de ſucceſſ. creat. lib.3. §.30. n. 292. qui nominatim reſoluit, nobiles hos ex priuilegio poſſe inſigniri ſancti Iacobi ſtemate, ſiue (habito vt vulgo dicimus) item & aliorum ordinum Calatrauæ, & Alcantaræ, quod eſt valde commendandum.

Primum igitur argumentum pro ea opinione, adductum duo continebat; alterum quæ juris naturalis ſunt immutabilia eſſe, ſicque jure ciuili tolli non poſſe, item & nobilitatem juris naturalis eſſe, vt inde fieret Cæſarea, aut quamvis alia lege effici non poſſe, vt natiuæ ſuæ libertatis decus, & ſplendorem amitteret mulier, quæ abiectæ, & infimæ conditionis virum accepiſſet. Quale autem vtrumque ſit videamus. Primo igitur diſcutiendum illud ſe offert, vtrum jus naturale ſic ſit immutabile, & fixum, vt nunquam jure ciuili poſſit abrogari. Qua in re omiſſis
69 infinitis † quæ interpretes noſtri in d.§. ſed naturalia, inſt. de jure natur. gent. & ciu. & aliis in locis ſimilibus jam ſup. adductis, n.1. comminiſcuntur, dicendum eſt, ius naturale immutabile, fixum, & perpetuo ſtabile eſſe, nunquamque poſſe violari, quod quidem (vt ego cum Connan. ſentio,) hanc habet ſententiam, vt non queat violari ea violentia, quam leges gentium, vel ciuitatum dignam animaduerſione cenſent: nempe dicto, aut facto quod alteri noceat, iuris enim gentium, & ciuilis hic eſt finis, neminem in pœnarum conſtitutione, vt offendamus. Igitur nullus populus, aut princeps vnquam fuit tam audax, & improbus, qui ſtatuiſſet ius eſſe latrocinari, occidere, adulterare, falſa teſtamenta ſupponere, ſed hæc & ſimilia quod pernicioſa ſint, & ſine graui alterius damno committi non poſſunt, prohibuere ſuis decretis, per omnia naturali, vel gentium juri ſeruiendo, l.ius ciuile 6. D.de juſt. & jur. à quo ſi his in caſib. recederet, jam non ius, non lex eſſet, ſed belluina quædam traditio, & brutalis portentoſa quædam ſanctio, l.1. verſic. jus eſt ars, D.de juſtitia & jure. At vero, vt à promiſſis liceat recedere, in quib. nihil acceſſit niſi verba, in quibuſque nullum detrimentum patitur is cui facta ſunt, vt contrahentibus ſe mutuo circumuenire permittatur aliqua in re, & infinita huius generis, in quibus hominum inſtitute ſolent conuenire; jus naturale, vel gentium juſta ſubſiſtente pro publica ſalute cauſa non obſeruatur.
Qua in re, quia † toto vt aiunt cœlo noſtrates aber- 70
rarunt meminiſſe perpetuo oportebit, his in caſibus, & aliis in exemplis, quæ paulo inferius ſubiungam, *iuris naturalis, aut gentium conſtitutionem populi, aut Principis auctoritate ſublatã dici nõ poſſe ſed cauſa illa qua ob publicã vtilitatẽ communẽque reipublica ſalutẽ ciuilis lex mouetur*, quæ naturalem etiam obligationem producit, l.cum ratio. 7. D. de bon. damnat. quæ cum ſit contraria iuriſgentium antiquis conſtitutionibus, dicemus ius gentium, aut naturale contrario naturali, vel gentium iure tolli, & immutari, vt notanter aduertunt Angel. in lege prima C. de iudic. Alb. in lege quoties, C.de prec. imp. offi. & inſinuare videtur Decius in rubric. n.29. de appellat.

Quib. fauet inſigne quidem, ac perpetuo memo- 71
riæ commendandum Papin. reſponſum in l.Stychũ, 95.§.naturalis ibi; *Nam vinculum æquitatis quo ſolo ſuſtinebatur conuentiones æquitate diſſoluitur*, D.de ſolutio. vbi ingenue profitetur I.C. naturalem obligationem ex pacto ortam, non minus alia conuentione, aut iureiurando, quam pecuniæ numeratione tolli: ac ſi dixiſſet ius naturale, quod in promiſſorum obſeruatione conſiſtit, & eius æquitatem, alia etiam naturali ratione, poſſe violari, & tolli, quo ſimiliter referenda mihi videtur altera Paul. ſententia in l. ſi vnus, 27.§.pactus ne peteret, D. de pact. illis verbis; *Pactus ne petere, poſtea conuenit, vt petere: prius pactum per poſterius eliditur, &c.* Itaque cum videmus iuris naturalis, vel gentium traditiones ciuili lege immutandi, non Principis populive auctoritate, ſed alia naturali regula quæ ineſt cauſæ, quæ legem ciuilem mouit violari dicemus.

Ecce enim vſucapio, rem à iuſtis dominis trans- 72
fert ad alienos, quod quidem periniquum eſt, ſi naturæ vocem exaudire velimus, quæ cum iubet, vt ſuum cuique tribuatur, tunc hoc maxime, ne quem
lædamus, † neque cum alterius iactura locupletiores 73
fiamus. Cic. li.3. offic. *Detrahere igitur*, inquit, *aliquid alteri, & hominis incommodo ſuum augere commodum magis eſt contra naturam, quam mors, quam paupertas, quam dolor, quam cætera quæ poſſunt aut corpori accidere, aut rebus externis, &c. Honeſta etenim ſunt lucra* (vt apud Magnum Aurel. Caſſiod. lib.9. variar. epiſt.3. Rex Athalaricus ad quendam patritium ſcribit (*per quæ nemo læditur, & bene acquiritur, quod à nullis adhuc dominis abrogatur*, neque iuſtum eſt augeri patrimonium locupletum per damna miſerorum, & Lactant. in Epith. diu. inſt. c.4. nam vt ſibi quiſque malit, quod ad vſum vitæ pertineat, quam alteri acquirere conceſſum eſt, non repugnante natura, illud vero natura non patitur, vt aliorum ſpoliis noſtras facultates, & copias augeamus. Nec vero hoc ſolum natura, id eſt iure gentium, ſed etiam legibus populorum, quibus in ſingulis ciuitatibus reſpublica continetur, eodem modo conſtitutum eſt, vt non liceat ſui commodi cauſa nocere alteri. Huc ſpectant inſignes I.C. loci omnino ſic intelligendi, in l.illicitas, 6. in pr. D.de offic. præſ. l.cum ij, 8.§.ſi de alimentis, verſic. ſanè, D.de tranſ. l.ſi quis abſentis, 2. l. ait prætor. 3.§. pupillus, l.ſi pupilli, §.6. ſed ſi quis, D. de neg. geſt. l. quod ſi minor. 24.§.Scæuola, D. de minor. l.plane, 38. D.de pet. hæred. l.ſi eum ſeruum, 23. D. de rebus cred l.naturaliter, 13.§.fin. iuncta l. nam hoc natura, 14. l.hæc condictio 66. D. de cond. in d. leg. ſi quis mancipiis, 17.§.fin. D.de inſt. action. l.ſed ſi ſeruus 3. §.ſi ſeruus. ff. de trib. action. l.emptorem, 12.§.ibidem, ait, verſic. neque enim, l. Iulianus 14. §. ſed cum in facto, in fin. l.bona fides, 50. D.de action. empt. l. ſed

cum

eum ab hærede,12.ff.ad S.C.Treb.l.jure natura.206. D.de reg.jur.l.vlt.C.de vſucap. pro empt.c. ſuam 9. ext.de pœn.c.locupletari,47.de reg.iur.lib.6.& Regia lex Hiſpana.17.t.34. pâr.7. cum ſimilibus aliis, quibus hoc & conſtitutum eſt, neminem cum alterius jactura fieri locupletiorem poſſe. Naturalis tamen
74 † hæc lex in vſucapione, ob bonum publicum inducta,limitatur, quæ voluit vt non plus biennio, aut decennio,liceret res ſuas negligere,& deſerere: qui ſecus feciſſet rei neglectæ damno, vt mulctaretur,l.vn.C.de vſucap. transf.pr. de vſucap. Ex cuius verbis,ibi:Iure ciuili,viri docti putarunt lege 12.tabularum vſucapionem inductam, & à Romanis excogitatam fuiſſe:ſed eſt verius ex Athenienſium jure depromptam,vt ex Plat.lib.12. de legibus Hotoman. in d.princ. enunc.3.probat. Bonoque publico inductam.Primo ob rerum neceſſitatem, & conſeruationem,futurum enim erat, ſi res à dominis contemnerentur, nullo audente illas colere, metu ne euincerentur,perpetuo, vt ſordeſcerent, & prorſus ſteriles redderentur.Deinde ob perſonas, vt metu, ne rebus ſuis priuentur negligentes domini cogantur rebus ſuis animum intendere & ex ſegnitie ad laborem prouocentur,quo reſpicit Plutar. in Solon. vbi refert,in negligentes,& ſegnes mulctam,& pœnam eum conſtituiſſe,& quod Gellius libro quarto, capit. 12. commemorat apud Romanos Cenſoria nota punitos,qui indiligenter agros ſuos coluiſſent, & paſſi fuiſſent vineas ſuas ſordeſcere. Præterea inducta fuit vſucapio ob negotia; vt aliquis eſſet lit ſi finis,l.fin.D.pro ſuo,l.quidam 21.D.ſi cert. pet.quæ alias in republica graues eſſent ſi liberum eſſet rem per multorum jam manus peruagatam prætextu alicuius priſci,exoletique tituli vindicare, quare & ius Canonicum eam admiſit,vt multis Felin.probat in Rubr. n.11. Alciat. n. 8. de præſcript. & tract. de quinque pedum præſc.n.28.Pinel.in auth.niſi tricennale,n.34. C.de bon.mat. conſiderantque plura alia in propoſito, Balduin.in prot. Inſt. de vſucap. Vveſemb.in paratit l.D.eodem.Vacon. lib.1. declarat.c. 28.n.4.Pet.Greg.3.par. Syntagm. lib.40. c.11. Ergo quamvis naturæ lege nemo, vt cum aliena iactura locupletetur inducatur, lege tamen ciuili in vſucapione immutatur.Lex quidem dura, ſed tamen non iniqua, neque enim potuit, vt dominorum in rebus ſuis conſeruandis excitaret diligentiam, aut melius quicquam, aut aptius facere, quam ſi earum omittendarum metum ipſis inieciſſet, quod fecit, in eoque ius naturæ non violauit, ſed auxit: nam cum illo iure cuique res ſuas negligere liceret, hoc non tulit lex ciuilis, quod hanc ſingulorum negligentiam videret damnoſam fore vniuerſis, propter infinitas lites,& iurgia,quæ ex ea paſſim orirentur.Spectant etiam huc, & ea, quæ de obligationibus ſupra dixi, in quibus lex ciuilis multa iuri naturali addidit,nonnulla detraxit plurima immutauit, & in eo quodammodo ius illud naturæ violauit. Quod pro rerum humanarum neceſſitate faciendum fuit, vt hominum fraudibus, & malitiis occurreretur, eſt enim hæc vxor naturæ iuſtiſſima,& grauiſſima(*Salus populi ſuprema lex eſto*) cuius meminit Cicer.li.3.de legib.qua voce audentiores facti legiſlatores, multa contra ſingulorum vtilitatem, pro publica ſalute adinuenerunt,quib. tantum abeſt, vt diſſentiat, aut reclamet natura, vt dignos ſupplicio exiſtimet eos, qui patritiis legib.non obtemperarint, vt inde iam conſtet ipſum ius naturale nunquam flecti,tolli,aut immutari, cum eodem ipſomet ſemper exiſtente, provt ſaluti populi, quæ lex naturalis eſt, expedit, pro temporum viciſſitudine ſtatuant Principes.

Sed quorſum hæc de iuris naturalis abrogatione, tam lata diſputatio?cum nobilitas ab eo non deſcendat,ſi de ea nobilitate,quam vxor abiecto,& infimo viro nubendo amittit,de qua & poſterior argumenti primi pars eſt,extra chorum tamen nos ſaltaſſe neminem dicturum ſuſpicor, cum ſatis è re fuerit, tritum,& vulgatum iuris axioma,obiectum diſcutere, ne ſi forſan eis nos diſputationem miſſam feciſſemus, difficultate ſuperatos aliquis forte autumaret: qualiter autem illam diſſoluerimus, veſtrum erit (auditores optimi) iudicium,ad alia pergamus.

Occurrit ergo iam nobis aliud non minus quid 75
tortuoſum,aut difficile, nobilitatē iuris naturalis eſſe,ex §.fin.Inſt.de l.agnat. tut.l. ius agnationis, 34. D.de pact.l.jure ſanguinis,8.D.de reg. jur. cum aliis vbi ſupra adductis,quibus jura ſanguinis,& nobilitatis ex iure naturali fluere,non obſcure probatum eſt, coniunctis aliis externorum hominum teſtimoniis iam relatis. Proph Deum immortalem,quā ſe nobis iam latiſſimus diuagandi campus, ſi vela ventis dare vellemus offerebat,in quo omnes philoſophicæ rationis,& cauſæ inueſtigatores,defeciſſe hactenus creditū eſt,totque ſunt placita,& ſententiæ,quot capita (vt dici ſolet) dum enim, & Græci, & Latini diſſentiunt circa veram nobilitatem, iuxta eius originem eos eſſe diſcordes,quid mirum? nos vero, quia integri extant hac de re tractatus, & diſputationes, quas & noſtrates, & exteri ediderunt, quibus veram eius originem,diuiſionem,definitionem,& partes, laxioribus pagellis proſequuntur,paucis agemus,illorum hominum tantum opiniones recenſendo, quæ & veritatis magis adhærent, & ex quibus propoſitæ argumentationis vera ſolutio fluat. Quæ, vt ſtatim conſtat,nobilitatem trifariam conſiderari poſſe contendimus (vt ſic innumeroſas ſententias, in quas & ab antiquioribus, & neotericis itū eſt breuiter perſtringamus) aut enim nobilitas animi eſt, aut naturæ aut fortunæ,ſic,licet ſub aliis verbis,Bart. in l.1.ex n.14.maxime n.24.D de dignit. lib.12.Penna, in l.mulieres 13.ex n.3.illo tit.Clyron.in princ.tract. de nob.Mexia,in ſuo nobilit.c.4.lib.1. huc referenda ſunt,quæ late infinitos referendo, ſcripſerunt Tiraq. de nobil.ex c.1.Otal.eod.tract.2.par.c.4.ex n.1. Ioan. Garc.vir quidem ſatis diligens,& doctus, illo etiam tract.gloſ.7. ex n. 17. Vtra † harum autem præſtan- 76
tior ſit,nemo eſt,qui non videat,quantum enim anima corpori præſtat, quantum Sol Lunæ, & cæteris ſyderibus antecellit tantum illa nobilitas poſterioribus præcurrit, quæ ſolius animi eſt, quæ & veræ nobilitatis nomen meretur,aliæ adumbratæ, & fictitiæ.Recte enim Euripides Græcus nobilem eſſe dicebat, non eum qui majoribus longo jam tempore bonis natus eſſet, ſed eum, qui vir, bonus eſſet qui vero non juſtus eſſet, licet à patre meliorem quam Iupiter genus deduceret,ignobilis ei cenſebatur.Alter ſimiliter Græcus Phalaris,de nobilitate ſic proferebat.*Ego præter virtutem nullam agnoſco nobilitatem, reliqua vero cuncta fortunam exiſtimo. Nam humili genere natus Regum,& omnium hominum nobiliſſimus fieri poteſt,contra aliquis parentibus bonis ortus,malus euadere poteſt,ac viliſſimis quibuſque ignobilior, glorieris itaque de laudibus animæ,non de maiorum nobilitate in obſcuriori parte iam extincta.* Item, & Democritus hominum nobilitatem in morum bonitatem ſitam eſſe exiſtimabat.Ex Latinis etiam præter Senec. qui epiſ. 44. generoſum illum aiebat, qui ad virtutem erat à natura compoſitus. Iuuen. Sat. 6. nobilem fieri pulchrius quam naſci putat ſic,

Malo Venuſinam,quam te Cornelia mater
Gracchorum,ſi cum magnis virtutibus adfers
Grande ſupercilium,& numeras in dote triumphos.
Et Auſon. Gallus in Solonis ſententiis.
Pulchrius multo parari quam creari nobilem.
Et cæteris elegantius Boët.Metro.6.lib.3.
Quid genus & proauos ſtrepitis?
Si primordia veſtra.

Auctoremque Deum ſpectes.
Nullus degener extat
Ne vitiis peiora fouens
Proprium deſerat ortum.
Et ſtroſa.
Non ebore,& gemmis,non auro vera paratur
Nobilitas;aliquid maius habere decet.

Eſt igitur eorum omnium qui veriora ſentiunt, concors & ſimultanea ea ſententia,& opinio,veram animi eſſe nobilitatē, hancque merito maioris cæteris habendam,vt qua vna & reliquæ parantur.

77 Nam vt bonorū placet multis triplex eſſe genus, quod ipſum ſubtili quadam ratione vnicum poteſt ſe probari;quod ea quæ corporis,vel fortunæ bona creduntur non ſemper bona ſunt, ſed exitioſa plerumque, ni animi imperio regantur,tam nos tamē ad ea temere,& cæco turbide affectu rapimur, quæ gradum poſtremum obtinent, vt humanarum rerū non ita peritis infima hæc quam diuina illa,quæ ab animo proficiſcuntur,& meliora eſſe, & potiora videātur.Sic in nobilitatis natura nō multo ſecus accidit,nā cū origo vera eius ex animi virtute ſit ducta, ſic tamen interdum à quibuſdā conſtituitur,vt maca poſſit,atq.adeo nulla videri,niſi quaſi virtutis ipſius præſidijs ſepta,munuſculis ſit Fortunæ vndique circumuallata.

78 Potior igitur eſt hæc animi,quę in virtute conſiſtit nobilitas,ſolidior multo ſtabiliorque cęteris quæ ab eius animo,cui ſemel inſederit,auelli quidē, aliquibus,nec municipalibus,aut patriis legibus poteſt, vt inſinuare etiā videtur Bart.in d.l.1.n.25.C.de dign. lib.12.Quamquidem vxorē amittere,quamuis ignobili viro nubat non poſſe,dubitare fas non eſt,cū ad ea,quæ animo & intellectu conſiſtūt,legis potentia, aut virtus trahi non poſſit,neque lex dici poſſet,quę id,ſi ſub eius eſſe ditione ſtatuiſſet,ſed portentoſa, aut belluina quædā ſanctio,aut conſtitutio,vt paulò ante in derogatione primæui juris gentiū(vt nos dicimus)notabamus, vnde de hac oppoſitum argumentum non eſſe accipiendum plane conſtat.

79 Item nec de alia, quæ naturalis eſt, ipſis hominibus,adhuc naſcentibus inſita,vt corporis bona temperies (quam maximam nobilitatē notabat Socrates)elegans forma, ſtrenuæ vires,bonus,validuſque ſalutis habitus, quam ſimiliter leges ciuiles remorari non poſſe certo certius eſt.

80 Eſt igitur altera nobilitas,ab infinitis,vt præſtātiſſima omnium habita,quæ ex maiorum famoſis imaginibus orta induſtrię noſtræ ſudore,abſque,& puluere (quod aiunt) alieno,toto labore, & ſanguine parta eſt:quā pro vera nobilitate coluerunt plurimi, maximè ſi opibus,& diuitiis eſſet exornata,à quibus omnem nobilitatem pendere ſunt arbitrati.Simonides enim interrogatus,nobiles qui eſſent?reſpondiſſe fertur,qui maioribus longo tempore diuitibus natus fuiſſet: *Nec aliud nobilitatem eſſe* (ait Plutarchus) *quam opes antiquas,aut veterem gloriā*:quos & alios, etſi irridendos eſſe, dum de vera nobilitate diſputamus,dubium non ſit ex ſuperius relatis,& aliis quę congeſſerunt Steph.Beleng.in volum, ſententiar. §. nobilitas Octau.Mirand.lib.illuſt.Poetar. pag.494. latius cæteris:item,& elegantius Iac.Tap.Aldan.lib.
81 1.de triplici bono,& vera homin.nobilit.ferè ex pr. & lib.3.juxt. fin. † Quando ciuile tamen,& politicum ſtatum ſectatij tātummodo(ſi vera loquamur) qui diuitiis abundant nobiles habentur,æquiparantur enim honori(is verior ſit quem malis)ampliſſimę facultates ab Vlp.in l.1.D.de cuſt.reor.in l.reſcipto,6.in pr.D.de muner.& honor.in l.ad ſubeunda, 45.C.de Decur.lib.10.in leg.nec venditio.2.Cod.de præd.decur.ſine dec.

82 His igitur nobilibus, qui genere, & opibus ſunt inſignes,plurima quidem conceſſa,à patriis,& municipalibus legibus ſunt priuilegia (quæ quidem vituperanda non ſunt, ſi modo illis tales ſint;qui eorum ſe præbere velint ſimiles qui ſpatioſa hæc laudis inſignia,& ornamenta generis familiæ ſuæ primum intulerunt) immunitates, exemptiones, & libertates: vt relatus Græcus Euripides aiebat, his verbis. *Superflua eſt oratio nobilitatem ſi mortalem laudauerimus,Olim enim cum primum nati ſumus & mater tellus omnes formauit omnibus conſimilem largita eſt faciem, peculiare nihil habemus. Sed vna generis eademque origo, nobiles, ac ignobiles produxit.Tempus autem legibus arbitrarijs nobilitatem effecit mage glorioſam*,cuius nobilitatis priuilegia illi omnes quorum ſupr. numero 17. meminimus, late ſunt proſequuti. Ea igitur, non ipſam nobilitatem, idque ex natura ipſius actus vxor amittet, ſi viro infimo, & abiecto nupſerit,nec mouere debet.jura ſanguinis aboleri nō poſſe iure ciuili, vt latius ſupra namque dicendū eſt nobilitatem, & ſanguinem minimè tolli, ſed tantum illa priuilegia, quæ ex Principum liberalitate, aut legis ciuilis diſpoſitione illis nobilibus conceduntur, quæ cum à lege ciuili ſint contraria,lege ciuili poterint ſuſpendi,& remorari,†arg.l. cum lex 47. D. de 83
fideiuſ.l.eas obligationes,8.D.de cap.dim. & ex inſigni,§.quod autem,Iuſt.de cap.dim.vbi maxima capitis diminutione,non cognationem,ſed eius ius perire docuit Iuſt.inibi rectè notāte Acc.verb.cognationis, admonet Bar.in l.fin.§.fin. D.rem rat.hab.cuius meminit Dec.in l.pacta quæ contra,n.3.C.de pact. optimè explicat Rebar. & Fab.in d.l.jura ſanguinis,Rober.lib.1.recept.lect.c.30.Cæſar Coſt.lib.1.var.ambig. c.30.Vnde ex eis iā conſtat,nubente illuſtri,& nobili muliere abiectæ, & infimæ conditionis viro, eius nobilitatem,non vtique tolli,ſed obſcurari,obumbrari,& tanquam nebulis,& quadam caligine aſpergi,& ſic jam diſſoluitur primum argumentum.

Alterum vero non tam difficiles explicatus habet, 84
ſiquidem apud omnes hactenus receptum eſt, filios ſemper patris ſui conditionem ſequi, non matris,vt prior illius argumentationis pars probauit idque non ſolum in naturalibus,verum & in legitimis tantum: quare ſi ex nobili matre,obſcuro autem & infimo patre liberi nati ſint, ignobiles erunt,vt poſt alios voluit Bal.in l.fi.C.de ſeru.fug.& in l.2.col.2.C.de iure emph.& in l.liberos,D.de Senat. cum infinitis aliis, quos late,more ſuo congerit Tiraq d.tract.c.15. per tot.& c.18.n.20.Pal.Rub.in rub. de don.inter, §. 31. O §.32.Otalor.de nob.2.p.ex n.4. expreſè in l.3.tit. 21.p.2.ibi; *Mas ſi naciesse de hyo dalgo.y villano no tuuieron por bien, ni por derecho que fueſſe contado por hyo dalgo.&c.*vſque in fin.Conducit etiā l.9. tit.11.lib.2. nou.Recop.junct.ibi obſeruatis ab Azeu, n. 7. illuſtrat Padill.in leg.naturalis, in princ.n.7.D.de præſc. ver.P.Plaza,lib.de delict.c.1.nu 23.Ant. Gom.& alij qui ad leges Tauri ſcripſerunt,ſub.l.79.n.6.alios retulit Barah. in add.ad Palac.Rub. §. 32. rub ſub lit.B. *Idem Otal.d.2.p.3.p.c.8.n.2.Io. Garc. de nob.gl.12. nu.85.Ioſeph.Seſſe,dec.2.num.15.& videbis l.1.C.de lib.cauſ.l.D.Marco,C.de quæſt.

Cuius rei duplicem rationem aſſignat Bal. proxi- 85
mè relatus.Altera eſt,quia mater, quoad dignitatem, & honorem ſpectat,cedit viro, ex d.l.mulieres, C.de in col.lib.10.& C.de dign.lib.12.& noſtra iſta diſputatione, ergo,& partus eius, patet conſequentia,quia cum pater ſit ignobilis, mater quoque ex eius matrimonio ſit effecta& ipſa ignobilis,filius ex eis ignobilis ſimiliter erit.Deinde, & id etiam eſſet admittendum, & ſi mater nobilis,nuptiis cum plebeio contractis,nobilitatem retineret,quoniam cum nobilitas ſit dignitas quædam à parentibus deriuata,quæ dominatur à potentiori cauſa, vt notat idem Bal.d.l.fin.nu.4. c.de ſeru.fug.potentius autem ſit principium effecti-

uum,quod in generatione,omnium conſenſu,vir pre-
bet , quam materia ex muliere tradita , cum omne
agens nobilius patienti ſit;rectè ſit filiũ à patre non
à matre virtutem habere oportere.Vnde idẽ Bal.in
d.l.liberos,in eos qui matrum nobilitate gloriantur
inuehitur,quos & reprehendunt Hoſtienſ.Io.Andr.
Panor.& alij.in cap.Rayn.verb.de Clera,de teſtam.
quaſi iniuſti,& impudenter hi faſtu quodã ſuperbię
ſibi cognomina matris aſciſcãt,quia ſint patrib.no-
biliores, ex eo arbitrantes nobilitatẽ ſibi compara-
86 ri,† & Dominic.in cap.ſtatutum,in 2.de hæret.lib.6.
col.2.notabat,filium arma,& inſignia familiæ pater-
87 næ,non maternæ portare debere † quibus adſtipula
ri videtur antiqua Ægyptiorũ lex,qua nullus ex eis
genitus ſpurius habebatur,etiã ſi ex ancilla,aut ſer-
ua natus eſſet,teſte Diod.lib.2. ſolum enim putabãt
patrem eſſe generis auctorem, matrem nutrimentũ
88 & locum infanti tantum præbere dicebant, † quod
Ægyptios ab Hebræis accepiſſe exiſtimo. Etſi enim
valdè inter omnes naturalis Philoſophię ſectatores
controuerſũ ſit,num fœmina in hominis generatio-
ne aliud agat,an vero nihil agendo, puram , & ſo-
lam materiam ſubiiciat,& miniſtret,hacque in re tã
varia ſint placita,& ſentẽtiæ,vt potius auctores ve-
ritatem occultare videantur,quã quod certo,& pro
indubitato ſit tenendum docere cupere,illud tamen
In primis certiſſimum eſt inter eoſdem naturæ He-
bræos inueſtigatores,fœminã in fœtus formatione ,
nec habere vim procreantem,aut efficientem,ne ali-
quid agere,aut emittere,ſolũque id quod,maſculus
emittit recipere, fouere,diſponere,dirigere, & tan-
dem calore proprio(ne maſculi ſeminis natiuus de-
perdatur)illud conſeruare, quæ eſt potiſſima cauſa,
quare ipſi in ſuis genealogiis texendis (quod hæc
gens,vt ipſum torah.ſeruabant) virorum ſẽper,fœ-
minarum nunquam mentionem faciebant(id,quod
89 & ad caput Matthæi, 1.obſeruant interpretes.)Nec
deſũt è noſtratibus Latinis aliqui doctiſſimi viri,qui
huic opinioni tanquã certiſſimæ,& veriſſimę adſti-
pulentur,inter quos vobis referam præter Paul.So-
cin.lib.8.metaph.q.16.Theophr.Paracelſ.lib. ſuo,de
ſecret. vas quoddam docentem effingere , quod ſe-
men virile receptum arte calore innatum,conſerua-
re,& fouere valens,eo vſque quoad tempus diſpoſi-
tionis neceſſariæ ad animæ è cœlo infuſionẽ acce-
dat,& tandem ab anima mundi,vt dicit Plato,ſeu,vt
nos, à Deo Optimo Maximo,in corpus infundatur,
paulo ab hac ſententia diſcedit,inter Gręcos,Ariſt.
lib.de gener.anim.per plura c.& præcipue,lib.1.c.2.
& c.20.& lib.2.c. 4. vbi virum ſolum efficientiã in
fœtus formatione præſtare,neutiquam autem fœmi-
nam , ſed ſolam exhibere materiam, aperte aſſerit ,
quam ſententiam etiam tuetur Auerr.ex Arabib.lib.
2.Colliget,& Auic.lib.9.de anim.c.6.Itẽ ex noſtris
Latinis D.Thom.lib.3.ſent.diſt.3.q.7.q.1.
90 Quamquam non reiiciant cum Hippocr. lib. de
nat.infan.& Gal.lib.de ſem. & lib. de fœt.form.om-
nes fere Medici tam Græci,quam Latini,aſſerentes,
fœminam in fœtus formatione, non ſolum ſeminis
virilis ſubſtantiã fouere,materiam è ſua miniſtrare,
ſed & ſemen emittere,ipſique actiuam virtutem, &
agentem facultatem ineſſe, quod ſi non ita præſtã-
tius,& fœcundius,vt maris ſemen exiſtit, eſſe tamẽ
prolificum,fœcundum,& vim effectiuam habens,vt
inter alios tenet Dyn.Flor.in comm.lib.Auice.de ge-
nerat.emb.Iac.Forliu.& Io.Fernel.lib.7.de hom.pro-
creat.c.6.& lib.2.de abdit.rer.cauſ.c.7.& Franc.Vall.
lib.2.cõtrou.c.6.& fere omnis turba,& ſchola Medi-
corũ,quorum rationes,& aliarum opinionum ſolu-
tiones,cũ noſtri præcipui inſtituti non ſit,hic refe-
rẽdo non immorabimur,ſatis ipſa veritate contenti,
& vos ad auctores jã citatos,ſuis in locis remitten-
do, ne forſan eorum aliquis vulgatũ illud mihi ob-
iiciat,ne vltra crepidã ſutor,quod tamen ego in bo-
narum litterarum cognitione, qualis eſt hæc,nun-
quam admiſi , cum illi qui docti hominis cognomẽ
nauare cupit,alienum nihil videri debeat.

Ad Bal.igitur vt redeamus,in d.l.fin.C.de ſeru.fug.
qui his occaſionẽ dedit,jam jam aperte,ni fallor,vt-
cumque res ſe habeat auditis. qua ratione filij non
maternam, ſed paternam potius conditionem ſequi
debent, cuius rei veriſſimam hanc eſſe arbitramur , 91
quam & nos altius quam alij fecerint oſtendimus.

Nec tunc nobis ſcrupulum aliquem iniicit vulga-
tum alterum axioma,in finali argumentationis par-
te adductum,ex d.l.partum,7. C. de rei vendic.cum
ſimilibus jam relatis quo partũ matris conditionẽ
ſemper ſequi ſatis probatum eſt.Quoniam id aliam
non quidem minus elegantem habet rationem quæ
tota ex libertatis fauore fluit,†cuius gratia plura in 92
jure contra ſtrictam diſputationem conſtituta eſſe
non ignoſci,ſcripſit Vlp.in l.generaliter,24.§.ſiquis,
D.de fideic.libert.& alter.l.C.in l.ſi ita ſcriptum,16.
& in l.ſi ita fuerit,41.D.de manum.teſt.l.inter pares,
38.D.de re jud.l.libertas,122.alias 165.& in l.quoties
dubia,21.D.de reg.iur.l.1.C.de ſeru.pign.dat.man.l.
vn.C.de comm.ſeru.mand.§.fin.Inſt.de donat.l.2.tit.
22.par.4.l.3. tit.5.p.5.Sicque partus matrem potius,
quàm patrem ſequitur,quia mater,quod ad ſtatũ in-
genuitatis,vel ſeruitutis cauſam attinet,partui pluri-
bus temporibus accommodari poteſt in nãciſcenda
partui libertate, quam pater ipſe. Si† enim mater , 39
vel partus,vel conceptionis,vel medio tempore, dũ
ventrem tulit libera fuerit,partus quoque ſit liber,vt
Mart.probat in l.& ſeruorum,5.§.ingenui,D.de ſtat.
hom.à quo habuit Iuſt.in §.ſed & ſiquis,de ingen.id
quod non eſt in patre,in quo vnicum tantum tẽpus,
nẽpè generationis,conſiderari poterat,quia illo ſo-
lo tempore pater eſt cauſa potentior,& effectiua(vt
ſupra audiuimus.Itaque ſiue quæ ſerua concepit,&
geſtauit , libera pariat (vt Areſcuſa illa , de qua
Triph.in l.Areſcuſa,15.D.de ſtat.hom.)non dubium
eſt quin liberũ pariat,ſiue quæ ſerua concepit præ-
gnans manumiſſa eſt,antea partum iterũ in ſeruitu-
tem redacta, ſiue libera concepit,& ſerua poſtea ſẽ-
per fuit, liberum enim hæc quoque pariet,quia nõ
debet calamitas matris ei nocere,qui in vẽtre eſt,vt
ajunt Mart.& Iuſt.Quæ tria tempora Paul.lib.2.ſẽt.
tit.25.complexus eſt his verbis.*Si ſerua conceperit,&
poſtea manumiſſa pepererit, liberum parit,id enim fauor
libertatis extorſit,Si libera cõceperit,& ancilla facta pe-
pererit liberum parit,id enim fauor libertatis expoſcit.Si
ancilla conceperit,& medio tempore manumiſſa ſit,rur-
ſus facta ancilla peperit, liberum parit, media enim tẽ-
pora libertati prodeſſe,non etiam nocere poſſunt* Qua in
quæſtione etſi inter veteres prudentes diſſidiũ fue-
rit id autem crebriori calculo receptũ libertatis fa-
uore fuit,& à Iuſt.probatũ,in d.§.ſed ſi quis,& no-
tat Hotom.lib.4.obſer.c.3.Id vero, quod de medio
tempore docemus,intelligere oportet de ſeruitute,
quæ iure tantũ ciuili introducta eſt,veluti ſi ſe par-
ticipandi pretii cauſa,vendi paſſa ſit,non ſi iure gẽ-
tium ſerua eſſet,vt potè bello capta,tunc enim ſatis
conſtat natum in eo ſtatu filium ſeruum exiſtere ,
quemadmodũ in Seruio Tullio vſu venit,cuius ma-
ter Ocriſia Regij ſãguinis mulier bello à Tarquino
Romanorum Rege capta, in ſeruitute peperit,vnde
Seruius denominatus eſt,quaſi dulios, vt ait Dion.
Neque hac ſententia retenta aliquid oberunt leges
in contrarium adductæ,quę cũ de filiis natis ex ſer-
uilis conditionis mulieribus loquantur,vt ex eis cõ-
ſtat,& latè ſup. obſeruauimus, ad eandẽ diſtinctio-
nem planè ſunt referendæ.Quibus ex tẽporali huic
diſputationi,finis accedit.

ANTONII PICHARDI VINVESÆ I.C. HISPANI,

In Salmanticenſi Academia Iuris Ciuilis Anteceſſoris,

DISPVTATIO TERTIA.

De Iudicialibus *Iudicium ſiſti*, & *Iudicatum ſolui* , ſatiſdationibus.

In qua è media antiquitate penetralibuſque veteris iuriſprudentiæ Romanæ rebus petitis, & diſcuſſis nouum ius Hiſpanum accedit.

In petitione perpetuæ Cathedræ Digeſti Noui, ad exornationem,leg.ſi ante acceptum, 7. D. Iudicatum ſolui, Cathedræ petitoribus ab Academia aſſignata.

SVMMA RERVM.

1 *SAtiſdationes in indiciis qua ratione , præſtentur.*
2 *Satiſdationis iudicio ſiſti originem,progreſſum,& poteſtatẽ,qui explicẽt.*
3 *Vocatus in ius ni iret , obtorto etiam collo rapi, & inuitus trahi poterat, anteſtatione tamen prius facta.*
4 *Vocare in ius non citare ſignificat,ſed reum ad tribunal Prætoris trahere Cõtra Ioann.Robert.& Ionn. Baud.*
5 *L.ſed & ſi is, 27.D.de in ius vocando, leg.ſi quis ex aliena,5.D.de iudiciis.*
6 *Vocatus in ius ne eat , vadimonium præſtare oportet: & quare vadimonium dictum,quod à vocato in ius præſtatur.*
7 *Vocatus in ius niſi ſatiſdet aut immobilia poſſideat Hiſpano iure in carcerem detruditur:nec extrahi inde poteſt , niſi præſtitis fideiuſſoribus , de la Haz.*
8 *Indicatum ſolui ſtipulatio, quid contineat:& eius formula, remiſſiue.*
9 *Indicatum ſolui ſtipulationem,qui præſtare teneantur, & infrà num.*
10 *Indicatum ſolui ſtipulationem nõ præſtat procurator, cum dominus in mandato eam interpoſuit.*
11 *Indicatum ſolui ſatiſdatio ea tabellionũ ſtylo omnibus adiicitur mandatis.*
12 *Indicatum ſolui ſatiſdatio à domino interpoſita quãdo non releuet procuratorem ab onere ſatiſdandi.*
13 *Satiſdandi ab onere quis liberetur.*
14 *Indicatum ſolui ſtipulationis tres clauſulæ,de re iudicata. De re defendenda.De dolo malo.*
15 *Clauſulæ de re iudicata vis , & poteſtas.*
16 *Indicatum accipere debemus ab eodem iudice non ab alio,& infrà num.98.*
17 *Clauſula de re defendenda, quid comprehendat.*
18 *Clauſula de dolo,quid in hac ſtipulatione contineat.*
19 *Procurator quis ſit,& quatenus à defenſore differat, & num.84.*
20 *Cognitor quis, & quale hodie eorum officium.*
21 L.*ſi ante acceptum iudicium,7.D. indicatum ſolui ; eius auctor,& vera lectio animaduerſa.*
22 *L.ſi ante acceptum, ſumma, & Accurſij,ac Caroli Argumenta contra eam,vſque ad num.30.*
30 *Accurſij prior ratio ad hanc legem, reprehenditur ex num.32.*
Iudicatum ſolui ſtipulatio corrũpitur procuratoris cauſa mutata,& latè ſequentibus numeris.
31 *Mutatio formæ totam rem perimit.*
33 *Accurſii ſecunda ratio ad hanc legem conuincitur, num.ſeq.*
35 *Lectio huius legis ex Angelo Politiano, & Gregorio Holoand.quæ tamen reiicitur,num.36.*
37 *Alberici ratio ad noſtrum textum,& eius reprehenſio.*
38 *Vera ratio Reſponſi Caij.*
39 *L.ſi defunctus 15. D. de procuratoribus , & numer.67.*
40 *Indicatum ſolui ſtipulatio iudicij præparatorium eſt.*
41 *præparatorij ad præparatum quando argumentũ valeat & in iudiciis, & contractibus.*
42 *Mors quoad voluntatis reuocationem minus, quam expreſſa voluntas operatur.*
43 *Indicatum ſolui ſtipulatio facit rem non integram,ſi Dominus qui ſatiſdedit idoneus fideiuſſor eſt.*
44 *Indicatum ſolui ſtipulatione interpoſita,poteſt procurator expreſſe reuocari, contra Bartol.& numer.ſequentibus.*
47 *L.Titius, 76. D. de procuratoribus procurator cauſa cognita, lite etiam conteſtata , poteſt reuocari : & numero 72.,cum ſequentibus.*